

3. BADRAJAN, S. *Muzica în ceremonialul nupțial din Basarabia. Cântecul miresei*. Chișinău: Epigraf, 2002.
 4. RĂDULESCU-PAȘCU, Cr. *Ornamentica melodicii vocale în folclorul românesc*. București: Editura muzicală, 1998.

CÂNTECUL DE LEAGĂN — PRELIMINARII LA O CERCETARE COMPARATĂ LULLABY — PRELIMINARY COMPARATIVE RESEARCH

ELENA TONU,

doctorandă,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Prezentul articol este consacrat unui început de cercetare comparată a cântecului de leagăn din cultura diferitor etnii. Am inițiat acest studiu, deoarece, deși folcloriștii străini au cercetat muzica tradițională a diferitor popoare, putem afirma că aceștia au dat puțină importanță și atenție cântecelor de leagăn. În acest articol, delimităm, întâi de toate, metoda folosită în cadrul analizei cântecelor de leagăn din diferite țări, în contextul în care analiza comparată a căpătat o mare deschidere spre cercetarea aspectelor structural-funcționale ale proceselor de dezvoltare și modernizare din diferite regiuni ale lumii.

Drept rezultat, au fost găsite similitudini și afinități între toate cântecurile de leagăn ale lumii, ilustrate prin exemple. Astfel, cercetarea s-a axat pe un material muzical preluat din colecțiile de folclor naționale și internaționale publicate, precum și din colecția personală.

Cuvinte-cheie: cântec de leagăn, folclor, popor, cultură, copil, creație, metodă, comparație, analiză comparată, elemente comune.

This article is devoted to a beginning of a comparative research of lullabies from different ethnic cultures. This study has been initiated because, although foreign folklorists researched the traditional music of different peoples, we can say that they have given little attention to the importance of cradle songs. This article delimits, first of all, the method used in the analysis of cradle songs from different countries, in the context when comparative analysis has become a good opportunity for studying the structural – functional aspects of the process of development and modernization in different parts of the world .

As a result, there have been found similitudes and affinities of the cradle songs of the world that are illustrated by examples. Thus, the research focused on material taken from national and international collections of folk music as well as from my personal collection.

Key-words: lullabies, folklore, people, culture, children, creative, method comparison, comparative analysis, common elements.

Folclorul este un tezaur cu multiple manifestări, prezent în cultura tuturor etniilor. “El reprezintă totalitatea manifestărilor și creațiilor culturale ale unui popor, ce definesc specificul național și spiritual al acestuia, individualizându-l.” [1] Arhivă vie a popoarelor, folclorul este atât un document prin care se reconstituie trecutul istoric, cât și o bază a culturii naționale moderne.

Oricât de diferite ar părea culturile folclorice, cercetătorii au demonstrat existența unor legături profunde: asemănări și elemente comune tuturor popoarelor sau unui grup de etnii.

Una din metodele aplicate în cercetarea folclorului este metoda comparată. Deși această metodă și-a găsit, mai întâi, domeniul de aplicație în filosofia socială și politică și, ulterior, în științele socio-umane, ea rămâne esențială în orice studiu științific. Comparația înseamnă, înainte de toate, apropierea și confruntarea faptelor descrise, în prealabil, în mod separat; apoi degajarea asemănărilor și deosebiriilor, gruparea lor în genuri și clase; și în sfârșit, interpretarea și justificarea similarităților și diferențelor dintre fapte cu scopul descoperirii elementelor universale dintr-un fenomen local, a unor regularități tendențiale și, eventual, a unor legități cu valoare generalizatoare și funcție explicativă.

Analiza comparată a căpătat o mare deschidere spre cercetarea aspectelor structural-funcționale ale proceselor de dezvoltare și modernizare din diferite regiuni ale lumii. Depășind perspectiva instituțională, analiza comparată și-a sporit forța analitică datorită abordării sistemice a fenomenelor și proceselor care se întâmplă în lume.

În etnomuzicologie, prin metoda comparată, au fost cercetate diferite fenomene: sistemul ritmic

al copiilor, sistemele sonore și intonaționale, genuri rituale, structuri arhitectonice etc. De exemplu, cercetările contemporane au demonstrat existența unor cântări asemănătoare doinei “în întreaga Peninsulă Balcanică, la evreii din Galiția, în Orientul turco-perso-arab, în India, Indochina, China, Mongolia etc. [...] Simple asemănări melodice sau stilistice nu înseamnă împrumuturi sau influențe; unele elemente muzicale – formule ritmico-melodice, intonații, emisiuni vocale, structuri formale, își au originea în însăși construcția psiho-fizică a omului.” [2, p.301]. C. Brăiloiu a constatat așezarea imuabilă a accentelor în interiorul construcțiilor ritmice, din creațiile folclorice ale copiilor “în ciuda uriașei răspândiri a sistemului și accentuării multiple din diferite graiuri”; în același studiu el arată că “sistemul își are originea dacă nu în dans, într-o mișcare regulată, cu care se înrudește. Acomodarea diferitor limbi, cu accente metrice diferite, la schema universală a ritmului copiilor se explică prin trecerea pe prim plan a accentului ritmic determinat de mișcare.” [3, p.190]. Emilia Comișel, descoperă elemente comune în muzica folclorică a popoarelor carpato-dunărene și mediteraniene, evidențiind și trăsături asemănătoare în cadrul genurilor rituale (ocaziționale) și nerituale (neocasionale) cu elucidarea aspectelor funcționale, interpretative, arhitectonice, morfologice și de sintaxă. [4, p.242-265]

Totodată, subliniem că “aportul fiecărui popor în tezaurul culturii muzicale universale nu constă numai în aceste elemente comune [...], ci în modul de selecționare și prelucrare a acestora, mai mult decât atât, în crearea unor noi mijloace de expresie care treptat pătrund în tezaurul artistic universal” [4, p.258]. Așadar, cercetarea comparată a culturii diferitor popoare permite descoperirea raportului dialectic între concret-național și general-universal.

Studiind cântecul de leagăn din spațiul folcloric al Republicii Moldova, evident nu am putut să nu ne întrebăm ce se întâmplă cu această specie folclorică în alte culturi etnice.

Cântecul de leagăn a apărut din necesitatea creării unei atmosfere de liniște și monotonie, specifică adormirii copilului mic, dar și pentru a exprima sentimentul dragostei materne. Cântecul de leagăn are un caracter intens liric, prin tematică, prin sonorități și muzicalitate. Repetările unor silabe sau cuvinte melodioase, comparațiile, diminutivile, invocațiile, epitetele, exclamațiile duioase, rimele interioare care accentuează muzicalitatea sunt mijloace de expresie specifice acestei specii literare. În cântecul de leagăn apar uneori imagini ale vieții de familie, dar și animaliere, fiind invocate vietăți domestice pentru a-l dezmiarda, adormi sau crește pe copil. Uneori sunt exprimate speranțele și urările mamei legate de viitorul copilului, dar și preocupările acesteia privitoare la diverse probleme casnice.

Deși folcloriștii străini au cercetat încă începând cu secolul al XIX-lea muzica tradițională a diferitor popoare, cu toate acestea putem afirma că aceștia au dat puțină importanță și atenție cântecelor de leagăn.

În urma analizei cântecului de leagăn din spațiul nostru folcloric și a exemplurilor muzicale a acestei specii, aparținând altor culturi etnice, precum: Bulgaria, Ungaria, Rusia, Azerbaidjan, Georgia, Belarusia, Letonia, Polonia, Slovacia, Cehia, Italia, Germania, Marea Britanie, Franța, Israel, Liban, Bangladeș, India, Coreea, Statele Unite ale Americii, Chile ș.a., am formulat câteva concluzii care ni s-au părut extrem de interesante. Ele se referă atât la conținutul tematic, cât și la structura muzicală, reprezentând doar primul pas în realizarea unei cercetări comparate pluridimensionale. În cele ce urmează voi enumera aceste concluzii.

Pe cât suntem de diferiți noi oamenii, aparținând unor culturi și etnii diferite, pe atât avem un șir de elemente comune, și chiar sub anumite aspecte, suntem identici. Acest lucru se manifestă în viața omului în general, în sensibilitatea lui, în atitudinea față de momentele esențiale ale existenței (naștere, iubire, moarte, etc.).

Odată ce copilul se naște, mama are un instinct unic - de a leagăna pruncul din brațele ei și, desigur, de a-i îngâna un cântec de leagăn pentru a-l liniști și adormi. Cântecul de leagăn, astfel, este o unitate general-umană. În rezultat, putem găsi similitudini și afinități între toate cântecele de leagăn ale lumii.

Cântecul de leagăn face parte din categoria creațiilor muzical-poetice ce reflectă relațiile vieții familiale. Starea afectivă este creată și menținută pe cale verbală, prin exprimarea în imagini poetice a sentimentelor materne de dragoste față de micuț, a speranțelor mamei legate de destinul și viitorul

copilului.

Exemplul 1. *Haide liuliu* [5, p.221]

*Haide liuliu, a, a, a
Că mama te-a legăna.
Nu e păzitor mai sfânt
Decât mama pe pământ,*

*Că mama când te-a născut,
Tare bine i-a părut.
Când te-a pus pe scaldătoare,
I-a părut că scaldă-o floare.*

Exemplul 2. Cântec de leagăn din Irlanda — *Irish Lullaby* [6, p.23]

*Te voi pune, eu însumi, copilul meu, la somn,
Nu așa cum a făcut clovnul în numărul său, -
Aducând o pătură galbenă și foaie aspră,
Dar în leagăn de aur, care este ușor de legănat
Încoace și încolo, lu la lo,
Încoace și încolo, copilul meu Bonnie!
Încoace și încolo, lu la lo,
Încoace și încolo, copilul meu dulce!*

*I'll put you, myself, my baby, to slumber,
Not as 'tis done by the clownish number, -
A yellow blanket and coarse sheet bringing,
But in golden cradle that's softly swinging
To and fro, lu la lo,
To and fro, my bonnie baby!
To and fro, lu la lo,
To and fro, my own sweet baby!*

Exemplul 3. Cântec de leagăn din Rusia — *Колыбельная* [7, p.4]

*A, Bayushki, Bayushki,
S-au îngrămădit sarmalele la balul Ninei,
S-au așezat pe poartă,
iar poarta face scîrț, scîrț,
Nina noastră doarme, doarme,
Nina noastră doarme, doarme.*

*А, баюшки, баюшки,
Слетались галушки на Нинины балушки,
Сели на воротушки,
а ворота скрип, скрип,
Наша Нина спит, спит,
Наша Нина спит, спит.*

Textul poetic al cântecului de leagăn se caracterizează, în primul rând, prin utilizarea unei formule onomatopice, care poate să se repete pe parcursul creației, să alterneze cu versurile ce au un conținut concret, sau să le substituie, până la urmă, întreaga creație se axează doar pe aceste formule. Astfel, spre deosebire de alte creații folclorice, cântecul de leagăn din spațiul folcloric al Republicii Moldova concentrează complexe sonore de structură morfologică mono-, bi-, trisilabică: a, ai, liu, lea, liu, nani, liuliuțu ș.a, iar în cântecele de leagăn din alte etnii întâlnim structuri asemănătoare: *Ai-lu-lu-lu* – în Israel; *Nani-nani* – în Grecia; *Lully-lulla(y)* - în Marea Britanie și SUA; *Dodo* – în Franța; *Lu-lu-lo-lo* – în Irlanda; *A-a, Bai-bai, Baiu-baiu* – în Rusia; *A-a-a* – în Armenia; *A-a, Liu-liu; Liu-li* – în Belarusia; *Bai-bai, Baiu-baiu* – în Georgia; *Tandini-tandini* – în Turcia ș.a.

Exemplul 4. Cântec de leagăn din Israel — *Ariana's Lullaby* [6, p.8]

*Ai-lu-lu-lu copilule mic
Ai-lu-lu-lu copiilor
Ai-lu-lu-lu;
Ai-lu-lu-lu;
Ai-lu-lu-lu.*

*Ai-lu-lu-lu little baby,
Ai-lu-lu-lu kinder.
Ai-lu-lu-lu;
Ai-lu-lu-lu;
Ai-lu-lu-lu;*

Exemplul 5. Cântec de leagăn din Marea Britanie și SUA — *Coventry Carol* [6, p.12]

*Lully-lulla, tu, copilule mic-micuț,
Bebelușule, lully-lullay,
Lully -lulla,tu copilule mic-micuț
Bebelușule lully-lullay.*

*Lully-lulla, thou little tiny child,
Baby, lully-lullay,
Lully-lulla, thou little tiny child.
Baby, lully-lullay.*

Exemplul 6. Cântec de leagăn din Franța — *Dodo, baby, Do* [6, p.16]

*Dodo, copilule, Do,
Acum copilul meu va merge să doarmă.
Dodo, copilule, Do
Acum copilul meu va merge să doarmă.
Acolo, între trandafiri,
se găesc vechile doze (ouă) de găină
Pui mici ea va avea pentru tine,
Dacă vei dormi ca bebelușii buni (cuminți).
Dodo, ești un pui de somn,
Dodo, odihnește-te comoară de copil.*

*Dodo, baby, Do,
Now my baby to sleep will go.
Dodo, baby, Do
Now my baby to sleep will go.
There the old hen dozes,
Over 'neath the roses,
Tiny chicks she'll have for you,
If you will sleep as good babies do.
Dodo, chickens are sleeping,
Dodo, rest, O baby mine.*

Sistemul muzical al cântecului de leagăn cuprinde câteva elemente fundamentale: materia sonoră, organizarea metrico-ritmică și arhitectonica. Analiza acestora ca elemente de coexistență și evoluție reflectă acele particularități, conform cărora, în cuprinsul cântecelor de leagăn, muzica își poate revendica realizarea unui sistem propriu.

În cântecele de leagăn analizate, am observat că acestea explorează expresivitatea unor ritmuri sugestive, ”legănate”, de structură ternară, de cele mai multe ori, evaluate în formule de iamb și troheu, specifice sistemului giusto-silabic, întâlnit și în cultura folclorică a altor etnii. Astfel, structura ritmului cântecelor de leagăn din întreaga lume are la bază un „timp ritmic primar”.

De asemenea, menționăm că formulele intonaționale de secundă și terță, de obicei, descendente, întâlnite în cântecele de leagăn din spațiul nostru folcloric, sunt frecvente și în cântecele de leagăn ale altor popoare.

În continuare, vă prezint câteva exemple de cântece de leagăn din cultura universală.

Exemplul 7. Cântec de leagăn din Liban — Yara

Fairouz-Yara

Voice

3

5

8

14 Refren

17

Exemplul 8. Cântec de leagăn din Georgia

Lullaby Georgian

Voice

Referințe bibliografice

1. ANGHELESCU, M.; IONESCU, C.; LAZARESCU, GH. *Dicționar de termeni literari*. București: Garamond. ISBN: 973-9140-90-4.
2. OPREA, GH.; AGAPIE, L. *Folclor muzical românesc*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983.
3. SULIȚEANU, GH. *Psihologia folclorului muzical: Contribuția muzicologiei la studierea limbajului muzicii populare*. București: Editura Academiei republicii socialiste România, 1980.
4. COMIȘEL, E. *Studii de etnomuzicologie*, vol. II. București: Editura muzicală, 1992.
5. TAMAZLÎCARU, A. *Tăpușele, Tăpușele*. Chișinău: Literatura artistică, 1986.
6. *The lullaby book*. Amsco Publications, A division of Music Sales Corporations, New York, NY, 1985
7. ИВАННИКОВ, В. *Пять русских народных песен*. Ленинград: Государственное музыкальное издательство, 1948.